

Grafian jäsenet
työmarkkinoilla

grafica

2019

Tutkimuksen toteutus Katri Soramäki, Katja Ojala / Grafia
Toimitus Heidi Rostén
Tutkimuskonsultti Jan-Otto Malmberg
Graafinen suunnittelija Otto Donner

1. Johdanto_04

2. Grafian jäsenet työmarkkinoilla_05

- 2.1 Jäsenistön yleiskuva_06
- 2.2 Koulutustausta_08
- 2.3 Työnkuva ja ammattinimikkeet_10
- 2.4 Opiskelijat, eläkeläiset ja työttömät_13

3. Palkansaajat_14

- 3.1 Työnantajat ja toimialat_14
- 3.2 Työsuhteen muoto_17
- 3.3 Palkansaajien luottamus tulevaisuuteen_18
- 3.4 Työssäkävien jatkokoulutus_20

4. Yrittäjät ja freelancerit_21

- 4.1 Yritysmuodot ja toimialat_22
- 4.2 Yrittäjien tulevaisuudennäkymät_25
- 4.3 Freelancerit verokortilla_27
- 4.4 Sivutoimiset freelancerit ja yrittäjät_28

5. Palkat ja ansiotasot_29

- 5.1 Työsuhteisten palkat_29
 - 5.1.1 Palkkojen kehittyminen_30
 - 5.1.2 Tyytyväisyys palkkatasoon_30
- 5.2 Yrittäjien ansiotaso_32
 - 5.2.1 Yrittäjien ja freelancereiden työn tunti-laskutus_33
 - 5.2.2 Yrittäjien ja freelancereiden tyytyväisyys ansiotasoon_34

6. Sopimusneuvottelut ja työelämän ongelmakohtat_35

7. Tulevaisuudennäkymät ja kansainvälistyminen_37

- 7.1 Alan työllisyysnäkymät_38
- 7.2 Ajatuksia tulevasta: alan arvostus, palkkakehitys ja koulutuksen ajantasaisuus_38
- 7.3 Kansainvälistyminen_41

1. Johdanto

Luovan suunnittelun ala on perinteisesti ollut se, jolle uudet työntekemisen muodot rantautuvat ensin. Yksinyrittäminen on ollut grafialaistenkin tyypillisin työllistymistapa. Tämän kyselyn perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että virta uusista yksinyrittäjistä on kääntynyt palkkatyöksi in-house -suunnittelijana. Tänä päivänä visuaalisen viestinnän suunnittelijoita löytyy mitä moninaisemmilta toimialoilta, kemianteollisuudesta julkishallintoon, ja yhä useampi Grafian jäsen työskentelee palkansaajana. Aika näyttää jatkaako palkansaajien määrä kasvuaan, ja millä tavoin tämä muutos vaikuttaa visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden asemaan eri toimialoilla.

Grafia on visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestö, jonka tehtävänä on edistää alan tietämystä ja tuntemusta sekä valvoa jäsentensä ammatillisia, oikeudellisia ja taloudellisia etuja. Visuaalisen viestinnän työmarkkina on yhä globaalimpi ja suunnittelua voi myydä ja ostaa yli rajojen. Tällä kertaa vastaajilta kysyttiin työskentelyn kansainvälistymisestä ja siinä tarvittavasta tuesta. Asia on ajankohtainen noin puolelle vastaajista. Eniten apua kaivataan kontaktien luomiseen, ja myös erilaisista rahoituskanavista sekä rahoituksesta toivottiin kattavammin tietoa.

Tähän raporttiin on koottu alkuvuodesta 2019 tehdyn toimialakyselyn keskeisimmät tulokset. Tutkimusaineiston analysoinnista vastasi tutkimuskonsultti Jan-Otto Malmberg. Toimittaja Matti Koskisen aikaisemmat raportit ovat antaneet muodon oheiselle raportille, jonka on päivittänyt toimittaja Heidi Rostén. Raportin ulkoasun suunnittelusta vastasi Otto Donner. Tutkimuksen toteutuksesta vastasivat Grafian toiminnanjohtaja Katri Soramäki ja viestintäpäällikkö Katja Ojala.

2. Grafian jäsenet työmarkkinoilla

Grafia on visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestö, jonka jäsenet ovat graafisia muotoilijoita, kuvittajia, markkinointiviestinnän tai julkaisujen ulkoasujen suunnittelijoita, alan opettajia, tutkijoita ja muita ammattilaisia sekä alan korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoita.

Grafian alkuvuodesta 2019 teettämän kyselyn mukaan jäsenet ovat keskimäärin korkeasti koulutettuja ja hyvin työllistyviä palkansaajia ja yrittäjiä. Kyselyn mukaan jäsenten työtilanne on vakaa ja odotukset tulevaisuuden suhteen suhteellisen myönteisiä.

Kyselyssä selvitettiin muun muassa jäsenten asemaa työmarkkinoilla, tulotasoja ja näkemyksiä visuaalisen viestinnän alan ja koulutuksen tulevaisuudesta. Tulosten mukaan palkkiot ovat junnanneet paikoillaan ja kuilu yrittäjien ja palkansaajien keskiansioiden välillä on edelleen varsin merkittävä. Tästä huolimatta palkansaajat olivat pääosin tyytyväisiä palkkatasoonsa, ja yrittäjien tyytyväisyys ansiotasoon oli kasvanut selvästi edellisvuosien kyselyihin verrattuna.

Valtaosa Grafian jäsenistä työskentelee yritysilmien ja visuaalisten identiteettien parissa, mutta jäsenistön työnkuviissa on paljon vaihtelua. Työtä tehdään yhtä lailla digitaalisen suunnittelun ja kuvituksen kuin konseptisuunnittelunkin parissa.

2.1 Jäsenistön yleiskuva

Tämä tutkimus perustuu Grafian alkuvuodesta 2019 teettämään kyselytutkimukseen, joka toteutettiin sähköisellä lomakkeella. Kysely lähetettiin kaikille jäsenille, joiden sähköpostiosoite oli järjestön tiedossa, ja siihen vastaaminen oli vapaaehtoista.

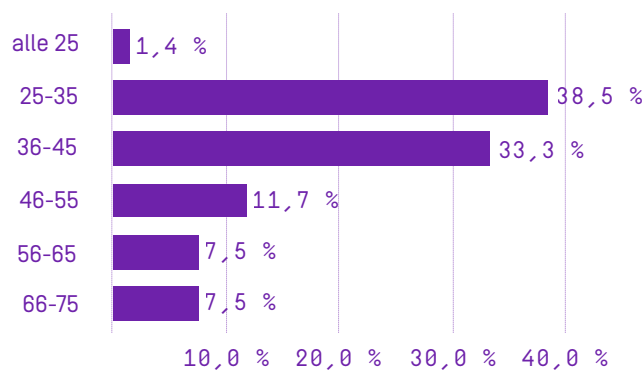
Grafian jäsenrekisterissä oli kyselyn tekohetkellä yhteensä 1159 henkilöä. Kysely lähetettiin 959 henkilölle, joista 213 eli noin 22 prosenttia osallistui tutkimukseen. Vastaajien ikäjakaumassa oli pientä hajontaa. Innokkaimmin vastasivat 25–35-vuotiaat jäsenet, kun taas yli 56-vuotiaiden ikähaarukoista pienempi osuus otti osaa tutkimukseen.

Tutkimuksessa aikaisempina vuosina havaittu naisten lievä yliedustus suhteessa jäsenten sukupuolijakaumaan toistui vuoden 2019 kyselyssä. Naisten voidaan todeta yleisesti ottaen vastaavan kyselyihin miehiä aktiivisemmin. Vastaajista naisia oli noin 59 prosenttia ja miehiä noin 39 prosenttia. Jäsenrekisterin tietojen mukaan jäsenistä naisia on 56 prosenttia ja miehiä 44 prosenttia. Pieni osa kyselyn vastaajista ei halunnut määritellä sukupuoltaan.

Visuaalisen suunnittelun alan työpaikat ovat keskittyneet Etelä-Suomeen ja pääkaupunkiseudulle, mikä näkyy myös vastaajien maantieteellisessä jakaumassa. Kyselyyn vastanneista yli 70 prosenttia asui Uudellamaalla.

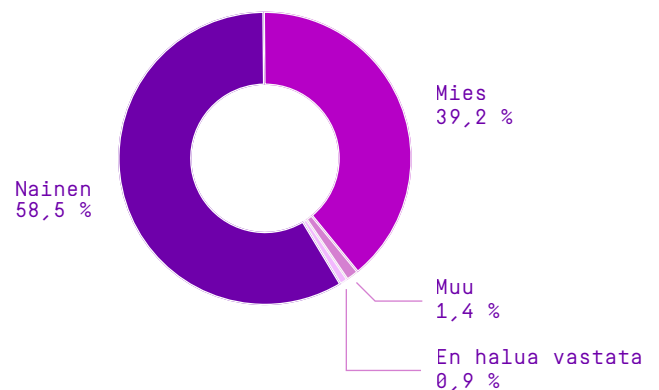
Ikä ja sukupuoli

Ikä

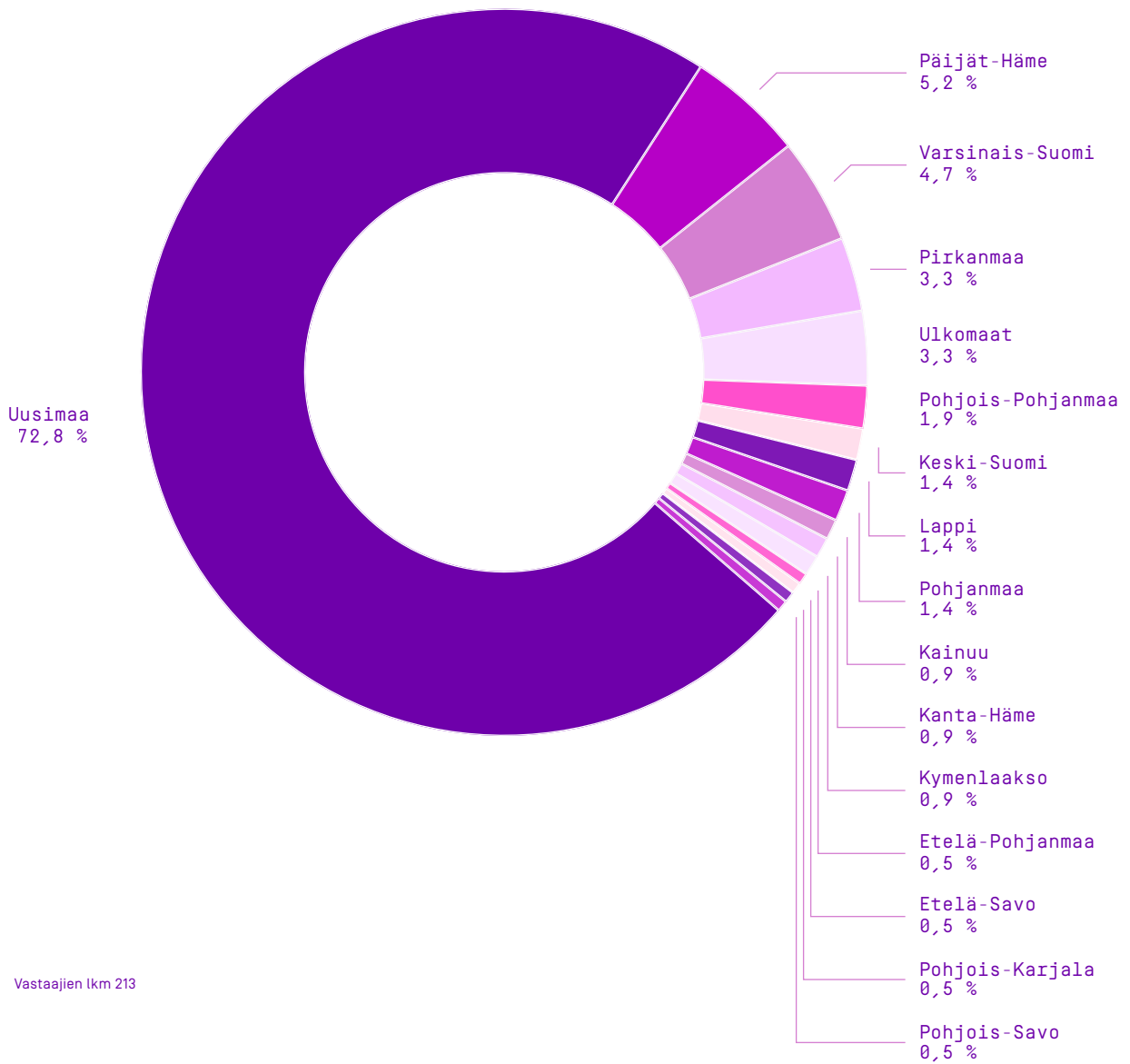

Vastaajien lkm 213

Sukupuoli

Asuinpaikka

2.2 Koulutustausta

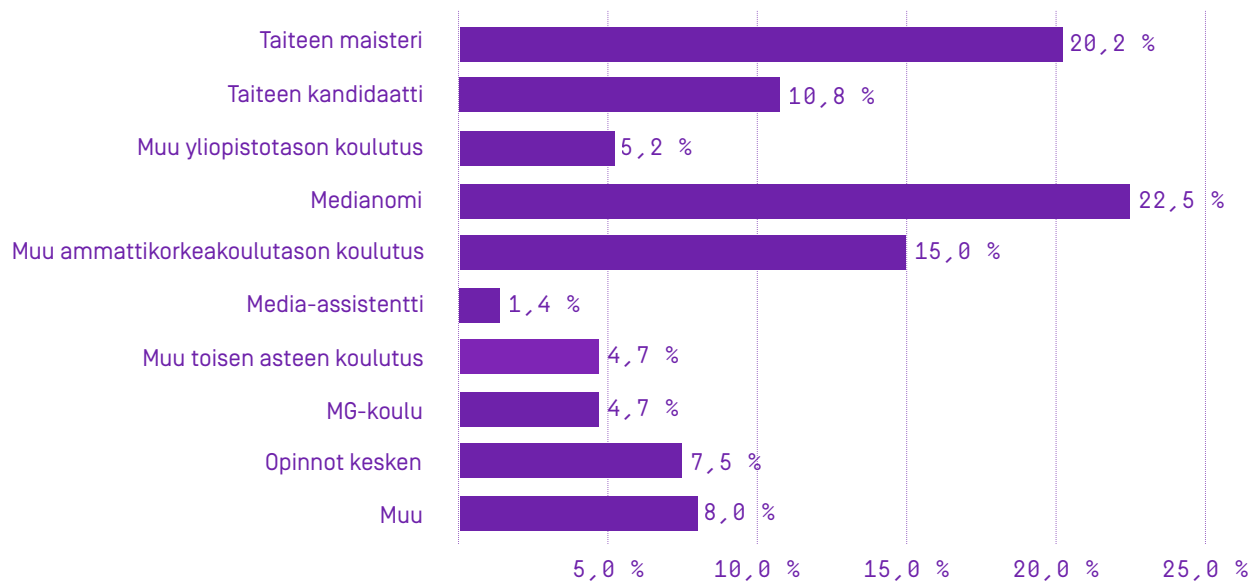
Grafian jäsenet ovat kyselyn perusteella varsin korkeasti koulutettuja. Kyselyn mukaan korkeakoulututkinnon oli suorittanut noin 73 prosenttia vastanneista.

Graafisen muotoilun alan korkeakouluja ovat Suomessa Aalto-yliopiston ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan lisäksi eräät ammattikorkeakoulut kuten Metropolia ammattikorkeakoulu ja Lahden amk:n Muotoiluinstituutti.

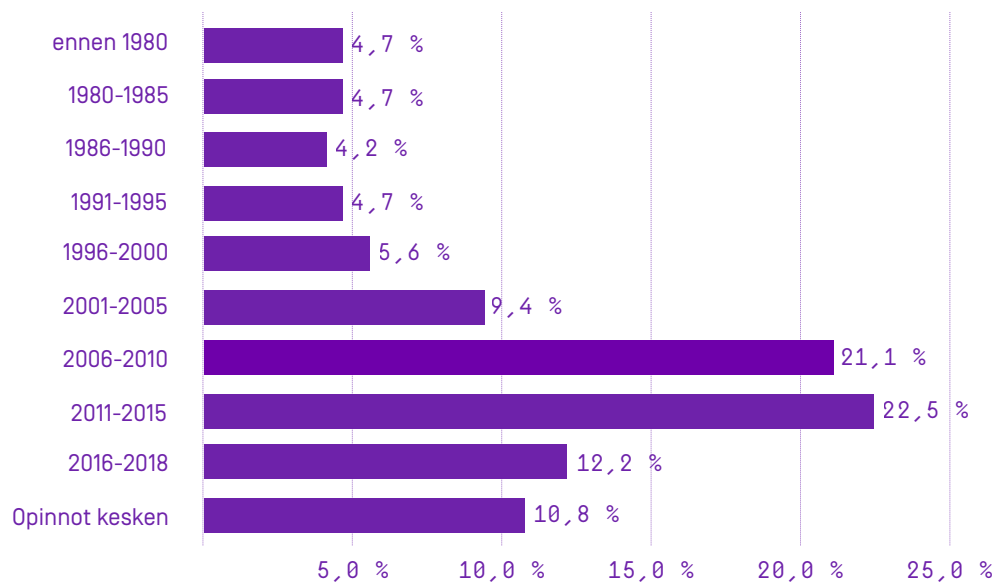
Vastaajien keskuudessa yleisimmät tutkinnot olivat medianomin ja taiteen maisterin tutkinnot. Taiteen maistereita oli vastaajista noin 20 prosenttia ja hieman yli 10 prosenttia oli suorittanut taiteen kandidaatin tutkinnon. Medianomeja vastaajista oli 22,5 prosenttia ja kaikkiaan ammattikorkeakoulusta valmistuneita oli lähes 38 prosenttia. Lisäksi vastaajien joukossa oli muun muassa media-assistentteja ja muita toisen asteen koulutuksen suorittaneita sekä Markkinointi-instituutin mainosgraafikkokoulusta valmistuneita.

Ylivoimainen enemmistö vastaajista oli päättänyt opintonsa 2000-luvulla. Hieman alle kahdeksan prosenttia vastaajista kertoi opintojensa olevan vielä kesken.

Koulutus

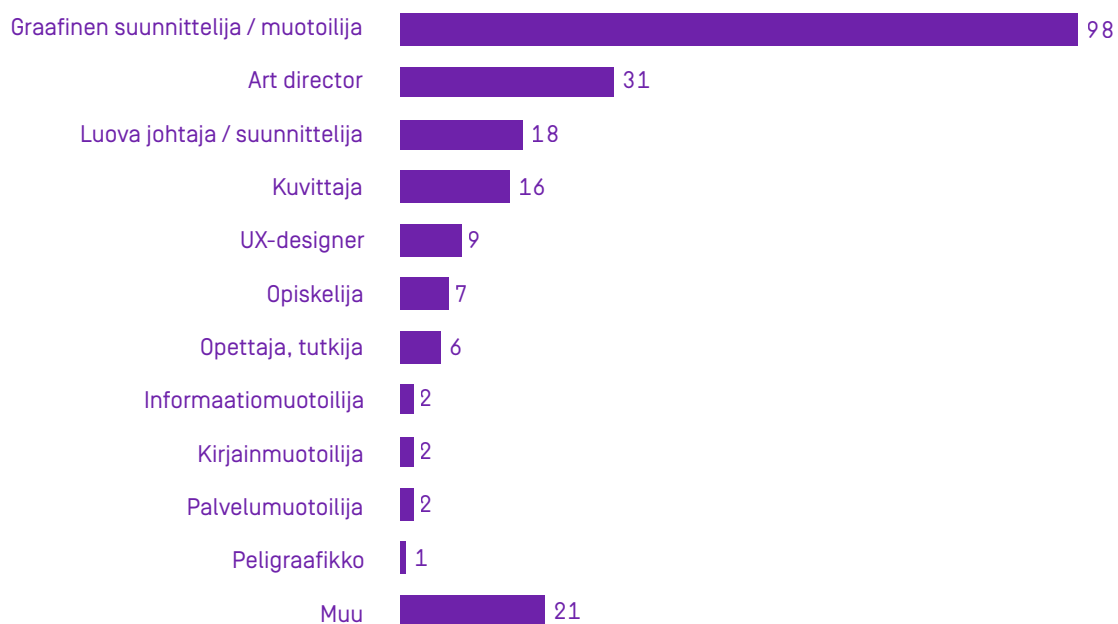

Valmistumisvuosi

Vastaajien lkm 213

Ammatti

Vastaajien lkm 213

2.3 Työnkuva ja ammattinimikkeet

Grafian jäsenistö käsittää laajan kirjon visuaalisen suunnittelun ammattilaisia: graafisia suunnittelijoita, luovia johtajia, kuvittajia, käyttöliittymäsuunnittelijoita, opettajia ja tutkijoita. Alalla työskentelevien nimikkeet ja toimialat voivat vaihdella suuresti työnantajan, työnkuvan ja erikoistumisalan mukaan. Kyselyyn osallistuneiden kuvaukset työnsä sisällöstä kertovat tehtävien laaja-alaisuudesta ja monipuolisuudesta.

Kyselyyn vastanneista graafinen suunnittelija / muotoilija oli 46 prosentilla ensisijainen ammattinimike. Toiseksi yleisin ammattinimike oli art director, joka oli ensisijainen ammattinimike noin 15 prosentilla vastaajista. Muita titteleitä olivat muun muassa luova johtaja, kuvittaja, UX-designer ja opettaja tai tutkija.

Vastaajien yleisimmät työtehtävät olivat yritysilmeiden ja visuaalisten identiteettien suunnittelua, jota työssään teki lähes 70 prosenttia vastaajista. Useimmat vastaavat kertoivat työnsä pitävän sisällään julkaisusuunnittelua (66%), digitaalista suunnittelua (65%) ja kuvitusta (63%). Muita hyvin yleisiä työtehtäviä olivat mainonnansuunnittelu, informaatiografiikka ja konseptisuunnittelu, joita työssään teki yli 50 prosenttia vastanneista.

Näiden lisäksi monien vastaajien työnkuvaan kuului hyvin monipuolisesti erilaisia tehtäviä kuten liikkuvaa kuvaa (33%), pakkausmuotoilua (28%), käyttöliittymäsuunnittelua (28%), valokuvausta (23%) ja palvelumuotoilua (21%).

Lisäksi vastaajien työhön kuului opetusta ja tutkimusta (17%), kirjainmuotoilua (16%), tilasuunnittelua (9%) ja pelisuunnittelua (4%). Näiden lisäksi noin 13 prosenttia vastaajista kertoi työhönsä sisältyvän listattujen vaihtoehtojen lisäksi muun muassa:

- strategia- ja sisältösuunnittelua
- kuosisuunnittelua
- nettisivujen suunnittelua ja toteutusta
- koodaamista
- konsultointia
- seinämaalausten suunnittelua ja toteutusta
- videointia ja editointia

Työskentelymuotona palkansaajat ovat uusimmassa kyselyssä kiilanneet hieman yrittäjien ohi. Kevään 2019 kyselyssä noin 40 prosenttia vastaajista ilmoitti työskentelevänsä palkansaajina kun yrittäjiä oli noin 39 prosenttia. Verokortilla laskuttavia freelancereita oli noin 6 prosenttia.

Työurien pituuden osalta vastaajat jakautuivat melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä. Alle vuoden työkokemuksella oli vain alle kaksi prosenttia vastaajista.

Työnkuva

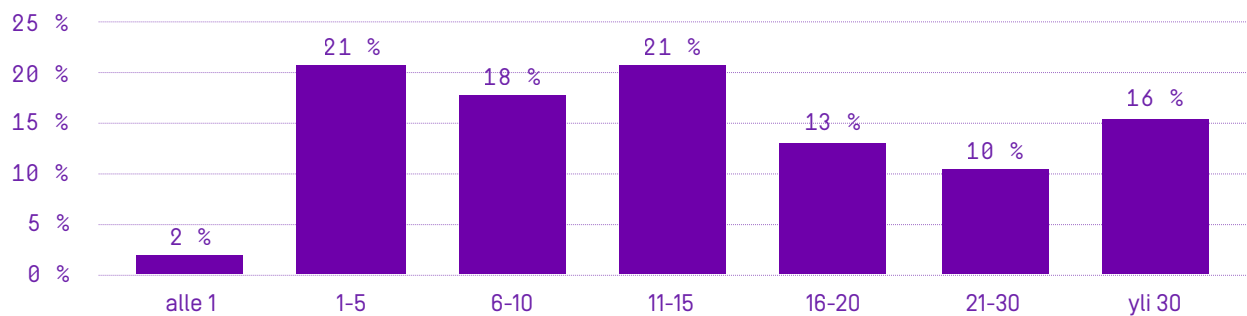
Vastaaja on voinut valita useamman vaihtoehdon.

Vastaajien lkm 213

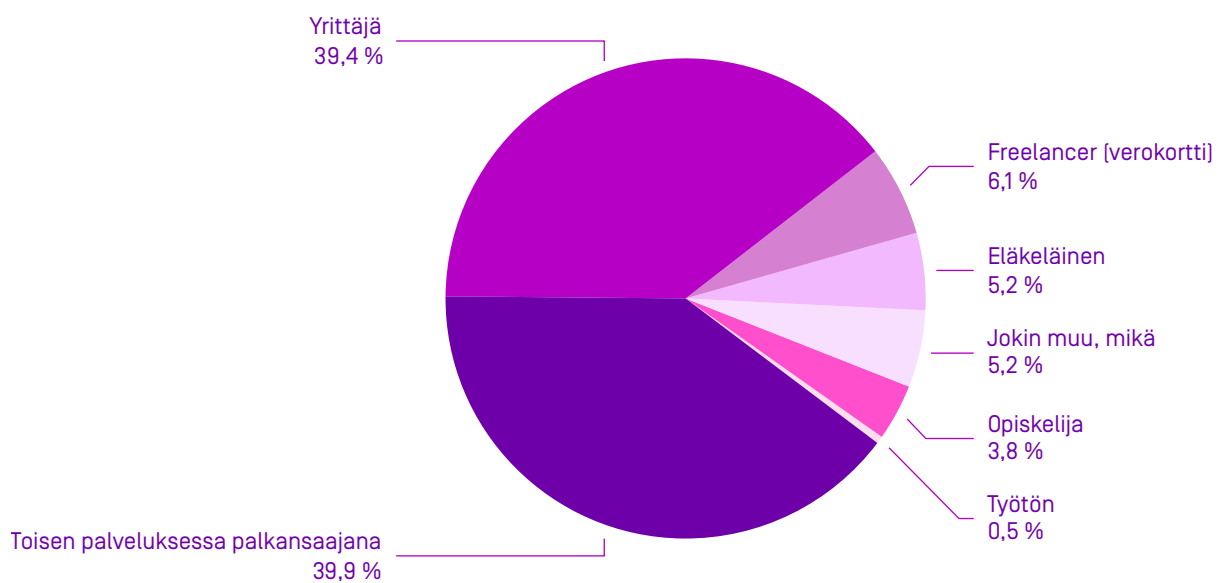
Noin 46 prosenttia ilmoitti ammattinimikkeekseen graafinen suunnittelija.

Työuran pituus vuosina

Vastaajien lkm 213

Pääasiallinen työskentelymuoto

Vastaajien lkm 213

2.4 Opiskelijat, eläkeläiset ja työttömät

Pieni osa kyselyyn vastanneista jäsenistä oli muita kuin palkansaaajia tai yrittäjiä. Esimerkiksi Grafian juniorijäsenet ovat korkeakoulussa, yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa alan tutkintoa suorittavia opiskelijoita tai vastavalmistuneita. Jäsenkyselyyn vastanneista alle 4 prosenttia oli päätoimisia opiskelijoita.

Loput vastaajista olivat tavalla tai toisella työmarkkinoiden ulkopuolella. Hieman yli 5 prosenttia ilmoitti olevansa eläkkeellä. Kyselyhetkellä vastaajien työttömyysaste oli ennätysellisen alhainen. Työttömiä oli vastaajista vain 0,5 prosenttia. Keskimääräinen työttömyysaste oli Suomessa vuonna 2018 noin 7,4 prosenttia [Tilastokeskus 12/2018].

Ensi kertaa toisen palveluksessa olevien määrä ylitti niukasti yrittäjien määrän.

3. Palkansaajat

Yhä useampi grafialainen työskentelee toisen palveluksessa palkansaajana. Kun vuoden 2015 kyselyssä heitä oli noin 31 prosenttia, nyt lähes 40 prosenttia Grafian jäsenistä toimii pääasiallisesti työsuhteessa palkansaajina. Heidästä valtaosa, lähes 85 prosenttia, työskentelee yksityisen sektorin palveluksessa. Heidän asemansa työmarkkinoilla on keskimäärin suhteellisen vahva: valtaosa vastaajista oli vakituisessa ja kokoaikaisessa työsuhteessa.

3.1 Työnantajat ja toimialat

Yksityiset yritykset ovat Grafian kyselyyn vastanneiden palkansaajien yleisin työnantaja.

Yhteensä noin 85 prosenttia palkansaajista oli töissä yksityisellä sektorilla. Tällä kertaa yksikään vastajista ei työskennellyt valtion tai kunnan palveluksessa. Muut julkisen sektorin toimijat työllistivät kyselyn mukaan hieman yli 2 prosenttia, ja yleishyödylliset toimijat kuten oppilaitokset sekä yhdistykset ja säätiöt työllistivät 13 prosenttia palkansaajista.

Kustannus- ja media-ala on jatkanut jyrkkää laskuaan vastaajien ensisijaisena työllistäjänä. Kun vuosina 2015 ja 2016 ala työllisti noin 20 prosenttia kyselyyn vastanneista palkansaajista, vuoden 2017 kyselyn mukaan kustannus- ja median yrityksissä työskenteli enää vain noin 9 prosenttia kyselyyn vastanneista. Uusimmassa kyselyssä luku oli pudonnut noin 6 prosenttiin.

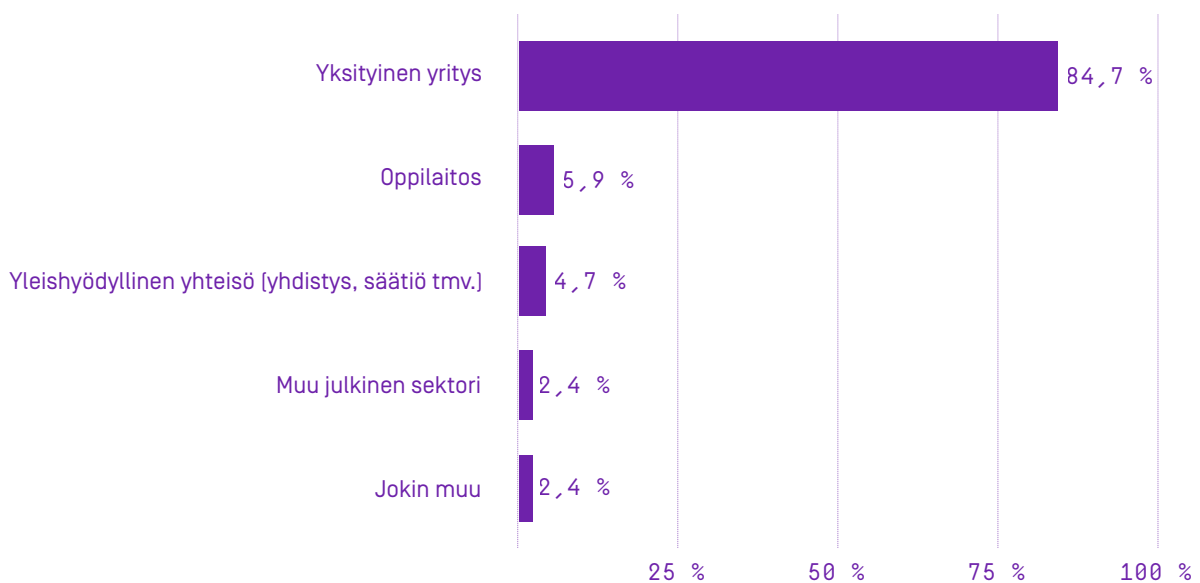
Visuaalisen viestinnän suunnittelijoita tarvitaan monenlaisissa yrityksissä ja julkisyhteisöissä, eikä Grafian jäsenten työnantajilla ole yhtä tyypillistä toimialaa. Alojen moninaisuudesta kertoo, että noin 28 prosenttia vastauksista annettiin listattujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. Yleisin työnantaja-ala oli mainonta- ja markkinointiala, joka työllisti noin 32 prosenttia palkansaajista.

Muita työllistäjiä olivat verkkopalvelu- ja ohjelmistokehitys (12%), graafinen suunnittelu ja muotoilu (7%), koulutus (7%), kustannus ja media-ala (6%), digimedia ja peliala (4%), taide- kulttuuri- ja viihdeala (4%) sekä julkishallinto (1%).

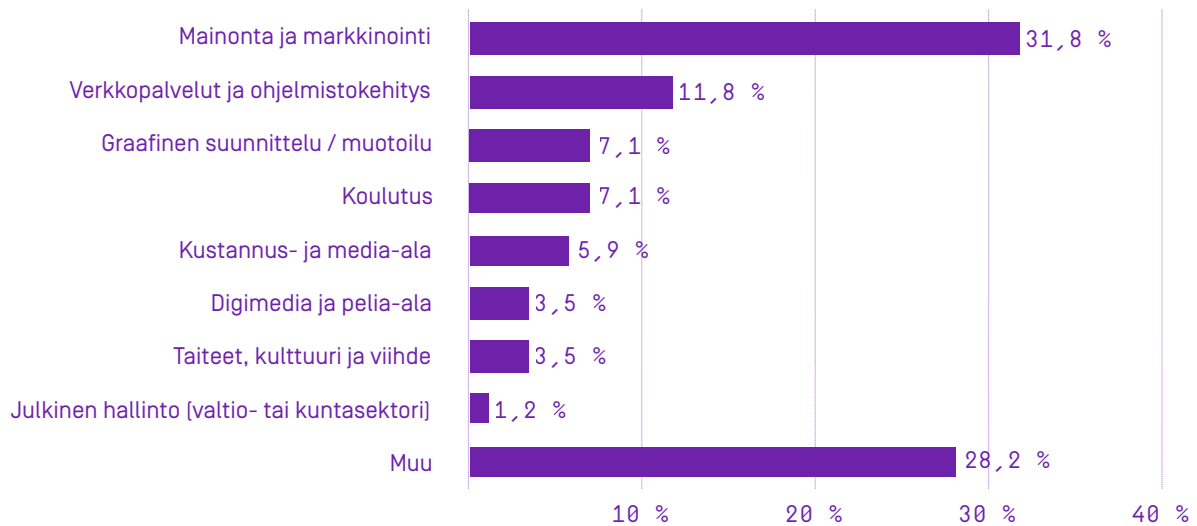
Avoimissa vastauksissa (28%) listattiin työnantajia hyvin vaihtelevilta toimialoilta kuten:

- kaupan ala
- pankki- ja vakuutusala
- kemianteollisuus
- terveysala
- pakkausala

Työnantajasektori

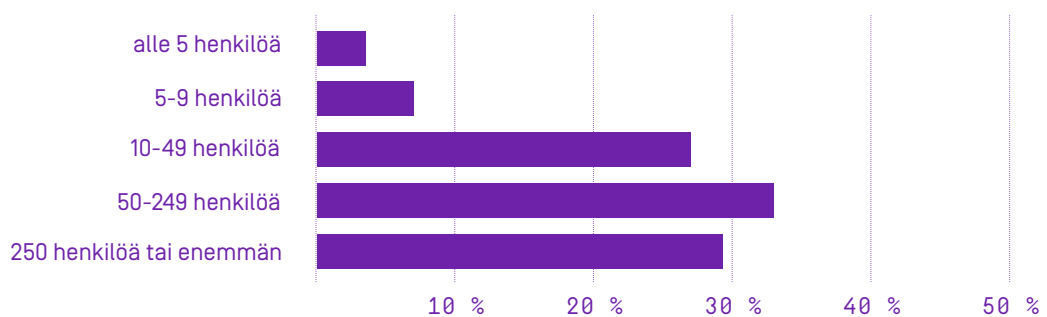

Työnantajan toimiala

Vastaajien lkm 85

Työnantajan henkilöstömäärä

Vastaajien lkm 85

Palkansaajista noin 86 prosenttia oli vakituudessa työsuhhteessa.

Noin kolmannes grafialaisten työnantajista oli PK-sektorin eli henkilöstömäärältään 50–249 työntekijän yrityksiä. Toiseksi eniten työskenteli suurissa, yli 250 hengen yrityksissä, ja lähes yhtä yleisiä olivat 10–49 hengen yritykset.

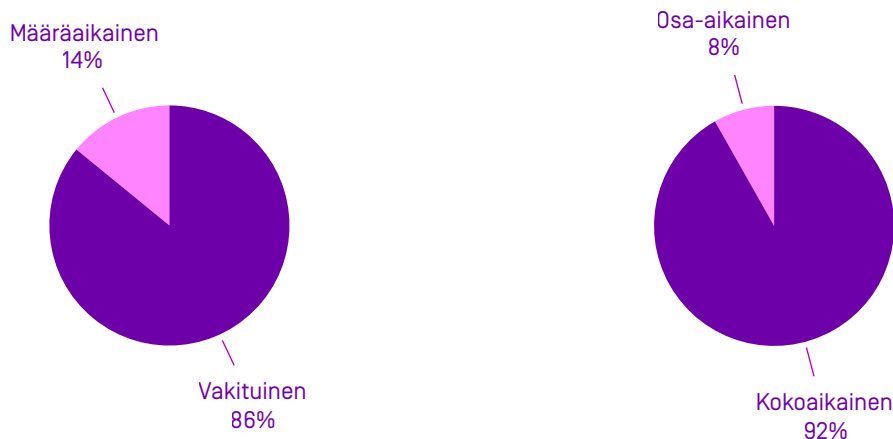
3.2 Työsuhteen muoto

Palkansaajiksi itsensä ilmoittaneiden asema työmarkkinoilla on keskimäärin melko vahva. Päätoimisesti palkansaajina työskentelevistä vastaajista noin 86 prosenttia oli vakituudessa työsuhhteessa ja noin 92 prosenttia teki koko-aikaista työtä. Määräaikaisten työsuhteiden osuus (noin 14%) oli melko lähellä samaa tasoa kuin koko työväestön keskiarvo vuonna 2018 Tilastokeskuksen mukaan (16%). Määräaikaisten osuus oli kasvanut verrattuna edelliseen Grafian kyselyyn, jolloin se oli 9,5 prosenttia.

Osa-aikatyö oli kyselyn mukaan Grafian jäsenten kohdalla melko harvinaista. Kyselyyn vastanneista palkansaajista osa-aikatyötä teki vain hieman yli 8 prosenttia, kun koko työväestön keskiarvo oli vuonna yli kaksinkertainen (17%). Viime vuoden kyselyssä osa-aikaisessa työsuhteessa oli 11 prosenttia.

Lähde: Työvoimatutkimus 2018. Tilastokeskus

Työsuhteen muoto

3.3 Palkansaajien luottamus tulevaisuuteen

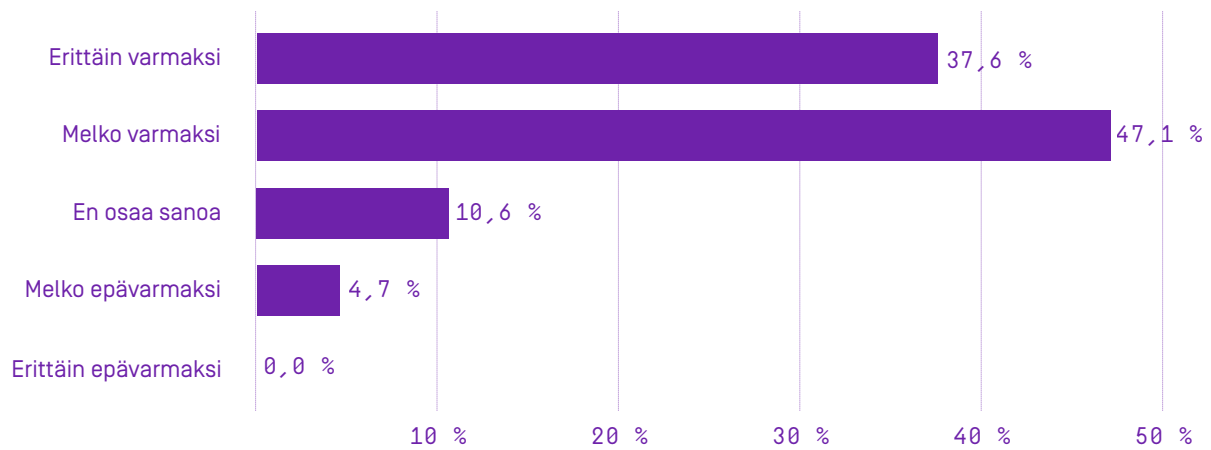
Muutaman vuoden takainen talouskasvun piikki on ollut hidastumaan päin. Kun bruttokansantuote kasvoi Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 kolme prosenttia, oli luku pudonnut 1.7 prosenttiin vuonna 2018. Vuodelle 2019 on ennustettu 1,6 prosentin kasvua. Hidastuneesta talouskasvusta huolimatta Grafian kyselyyn osallistuneet palkansaajat ovat luottavaisia tulevaisuuden suhteen.

Kevään 2019 kyselyssä noin 85 prosenttia vastanneista palkansaajista ilmoitti olevansa varma tai melko varma työsuhteensa jatkumisesta lähitulevaisuudessa, mikä on edeltävän kyselyn tulosta hieman alhaisempi (90%). Aiempiin vuosiin verrattuna luku on kuitenkin verrattain korkea. Vuonna 2016 varmoja tai melko varmoja oli 78 prosenttia palkansaajista, ja vuonna 2015 vain noin 60 prosenttia.

Epävarmoja tai erittäin epävarmoja työnsä jatkuvuudesta oli kevään 2019 kyselyssä vain alle 5 prosenttia vastaajista, ja noin 11 prosenttia ei osannut arvioida työnsä jatkuvuutta.

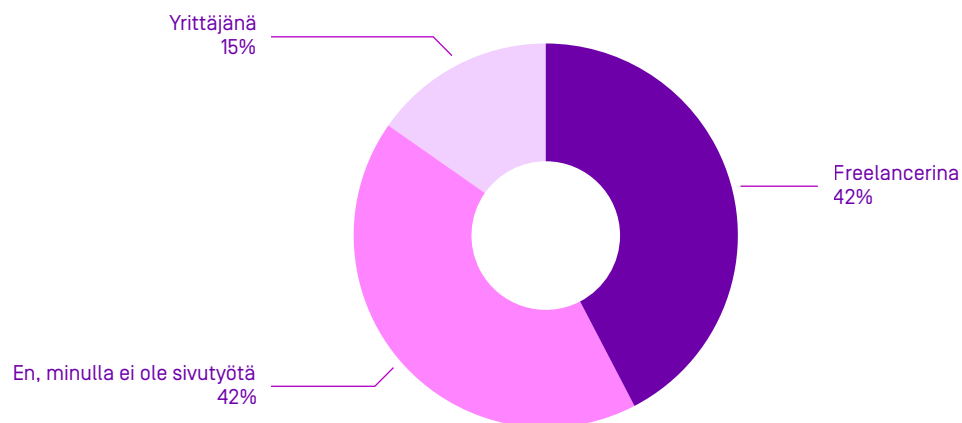
Hidastuneesta talouskasvusta
huolimatta kyselyyn vastanneet
palkansaajat olivat luottavaisia
tulevaisuuden suhteen.

Miten varmaksi koet työsuhteesi jatkuvuuden?

Vastaajien lkm 85

Teetkö palkkatoimen ohella sivutöitä?

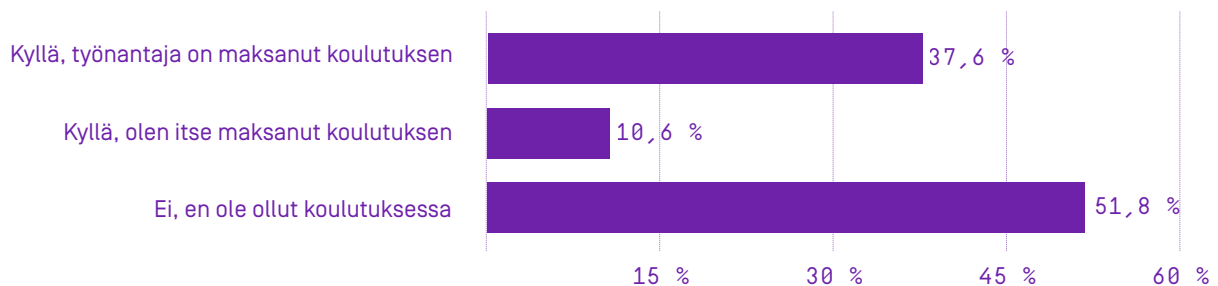
Vastaajien lkm 85

3.4 Työssäkävien jatkokoulutus

Visuaalisen viestinnän alalla jatkuva osaamisen kehittäminen ja uudistaminen on entistä tärkeämpää. Työelämän tahti on nopeatempoista ja digitalisoituminen aiheuttaa jatkuvia muutoksia yritysten toimintaympäristöissä. Jatkuva koulutus on yksi tapa pysyä kehityksessä mukana.

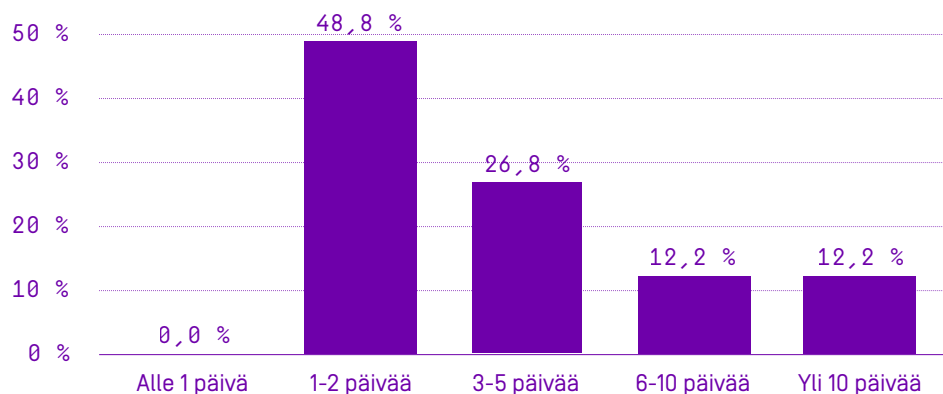
Grafian kyselyyn osallistuneista palkansaajista 38 prosenttia oli osallistunut työnantajan kustantamaan koulutukseen ja 11 prosenttia oli maksanut itse koulutuksestaan. Valtaosalla koulutuspäiviä oli vuoden aikana yhdestä viiteen. Yli puolet kyselyyn osallistuneista palkansaajista ei osallistunut koulutukseen edeltävän vuoden aikana lainkaan.

Osallistuminen työhön liittyvään koulutukseen viimeisen vuoden aikana

Vastaajien lkm 85

Koulutuspäivien määrä viimeisen vuoden aikana

Vastaajien lkm 41

4. Yrittäjät ja freelancerit

Grafian kyselyyn alkuvuodesta 2019 vastanneista jäsenistä noin 39 prosenttia ilmoitti toimivansa päätoimisesti yrittäjänä, etupäässä graafisen suunnittelun alalla. Päätoimisten yrittäjien määrä on ollut suunnaltaan viime vuosien aikana laskeva. Grafian vuoden 2015 kyselyssä vielä 50 prosenttia ilmoitti toimivansa päätoimisesti yrittäjinä.

Aikaisempien kyselyiden tapaan alan yritykset ovat tuoreimmassakin kyselyssä pääosin pieniä, tavallisesti yhden hengen toiminimiä tai osakeyhtiöitä. Grafiaan kuuluvista yrittäjistä 75 prosenttia oli yksinyrittäjiä. Päätoimisia freelancereita oli kyselyyn vastanneista vain 6 prosenttia.

Yrittäjien usko tulevaisuuteen on vahva, sillä lähes 80 prosenttia piti yritystoiminnan jatkumista lähitulevaisuudessa erittäin tai melko varmana. Päätoimisilla freelancereilla vastaava luku oli noin 61 prosenttia.

Grafiaan kuuluvista yrittäjistä 75 % on yksinyrittäjiä.

4.1 Yritysmuodot ja toimialat

Kyselyn perusteella Grafiaan kuuluvien päätoimisten yrittäjien enemmistö työskentelee yhden hengen muotoilutoimistoissa. Yleisin yritysmuoto oli joko toiminimi [56%] tai osakeyhtiö [43%].

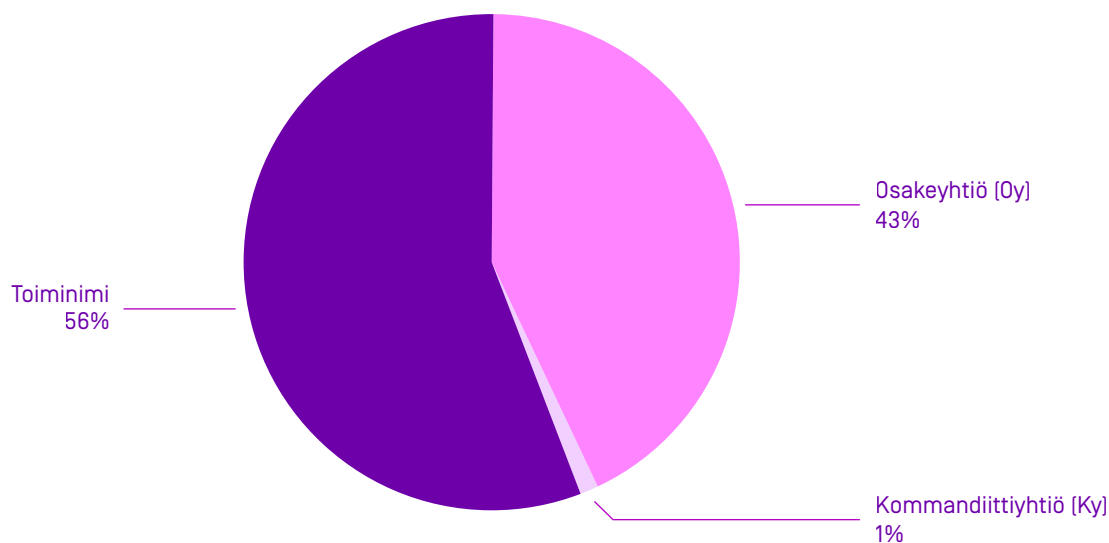
Toimialoista yleisin oli graafinen suunnittelu ja muotoilu (71%), ja noin 13 prosenttia toimi mainos- ja markkinointialalla. Noin 11 prosenttia ilmoitti toimialakseen listattujen vaihtoehtojen ulkopuolelta muun muassa:

- digitaaliset sisällöt
- konsultointi
- kirjainmuotoilu
- informaatiomuotoilu

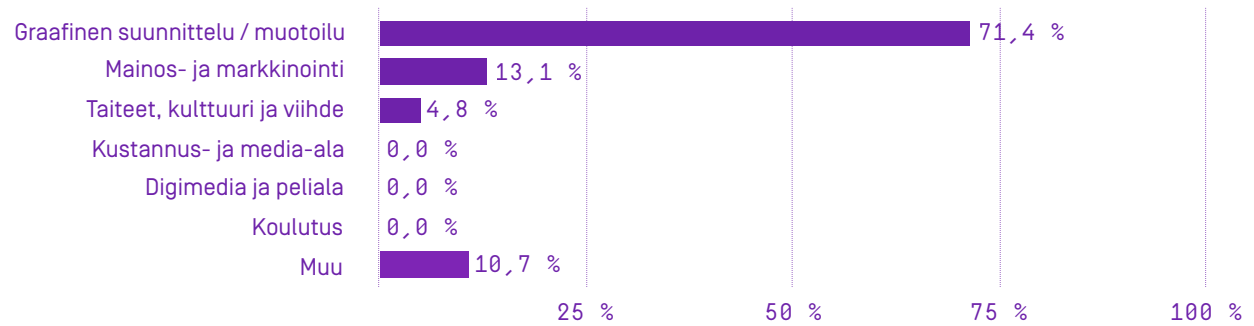
Noin 5 prosenttia vastanneista toimi taide- ja kulttuuri- ja viihdealalla. Vastaajien joukossa ei tänä vuonna ollut yhtään kustannus- ja media-alan tai pelialan yrittäjää.

Valtaosa yrityksistä oli perustettu joko vuosien 2010–2014 (30%) tai vuosien 2015–2018 (30%) välisenä aikana. Noin 19 prosenttia yrittäjistä oli toiminut alalla pidempään.

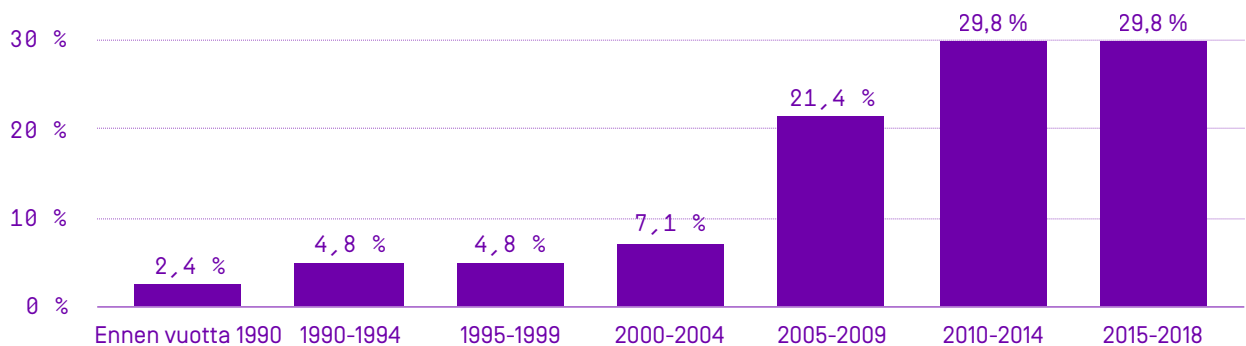
Yrityksen yhtiömuoto

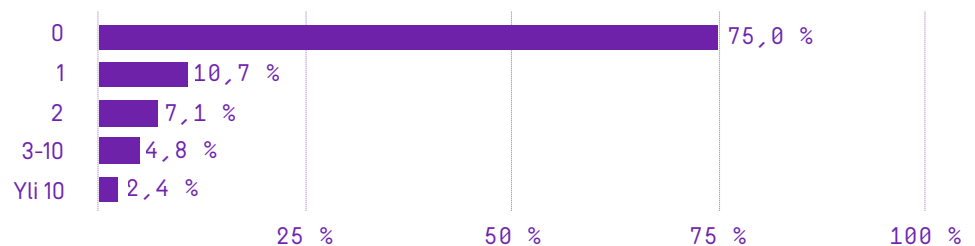
Toimiala

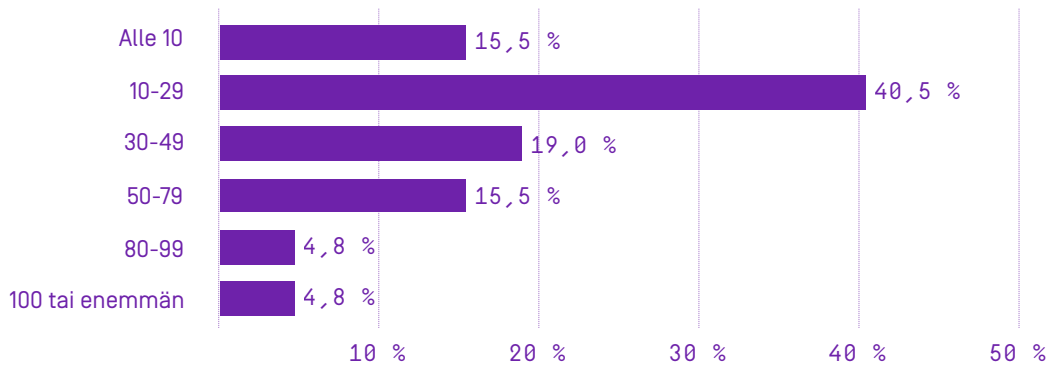
Perustamisvuosi

Kuinka monta työntekijää yrityksessä on lisäksesi?

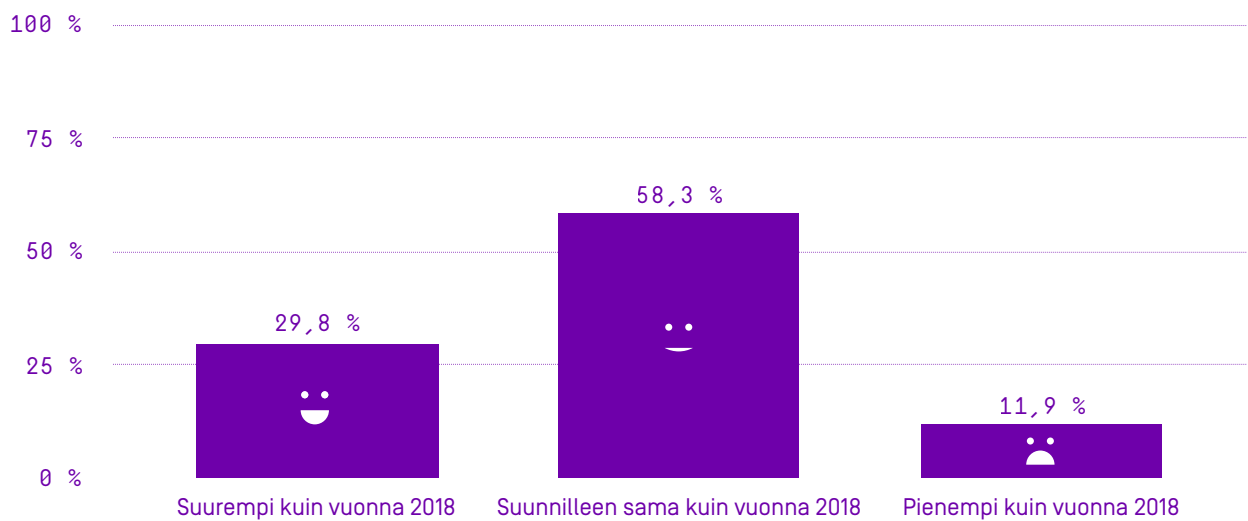

Toimeksiantojen määrä vuonna 2018

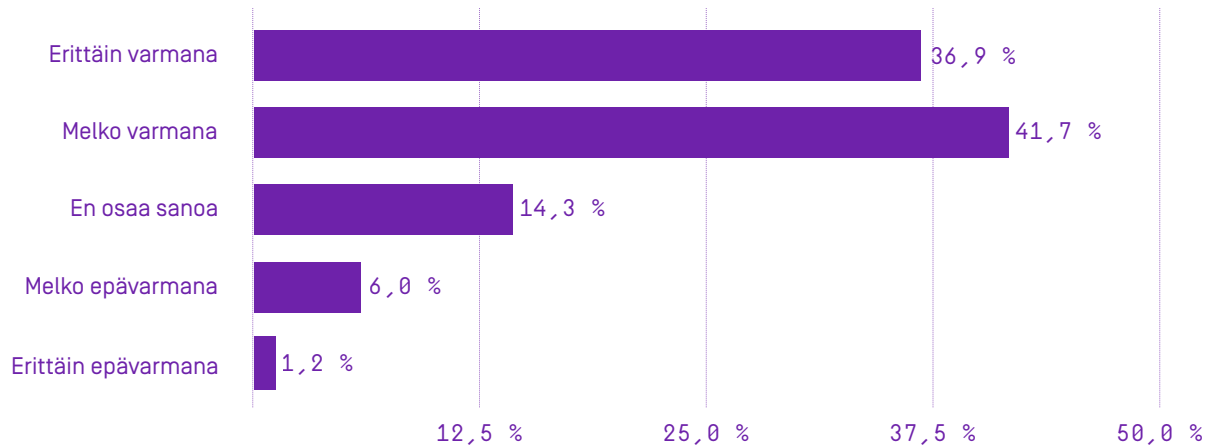
Vastaajien lkm 84

Arvio toimeksiantojen määrästä vuonna 2019

Vastaajien lkm 84

Miten varmana koet yritystoimintasi jatkuvuuden lähitulevaisuudessa?

Vastaajien lkm 84

4.2 Yrittäjien tulevaisuudennäkymät

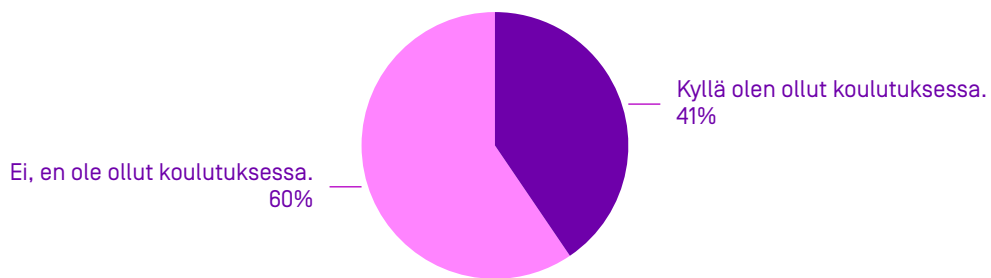
Enemmistö kevään 2019 kyselyyn vastanneista päätoimisista yrittäjistä suhtautui tulevaisuuteen positiivisesti. Lähes 80 prosenttia piti yritystoiminnan jatkumista varmana tai erittäin varmana. Luku on yhteneväinen viime vuoden kyselyn tulosten kanssa. Vuonna 2016 vastaava luku oli noin 70 prosenttia.

Viimeisimmässä kyselyssä noin 7 prosenttia koki epävarmuutta yritystoimintansa jatkuvuuden suhteen, kun vuosien 2015 ja 2016 epävarmana tilannettaan piti noin 11 prosenttia kyselyyn vastanneista yrittäjistä.

Yritysten saamien toimeksiantojen määrä vaihteli alle kymmenestä yli sataan, mutta valtaosa yrityksistä sai vuonna 2018 alle viisikymmentä toimeksiantoa. Lähes 60 prosenttia yrittäjistä uskoi toimeksiantojen määrän pysyvän vuonna 2019 suunnilleen samana edelliseen vuoteen verrattuna, ja 30 prosenttia piti todennäköisenä, että toimeksiantojen määrä kasvaa. Vain noin 12 prosenttia arvioi määrän vähentyvän.

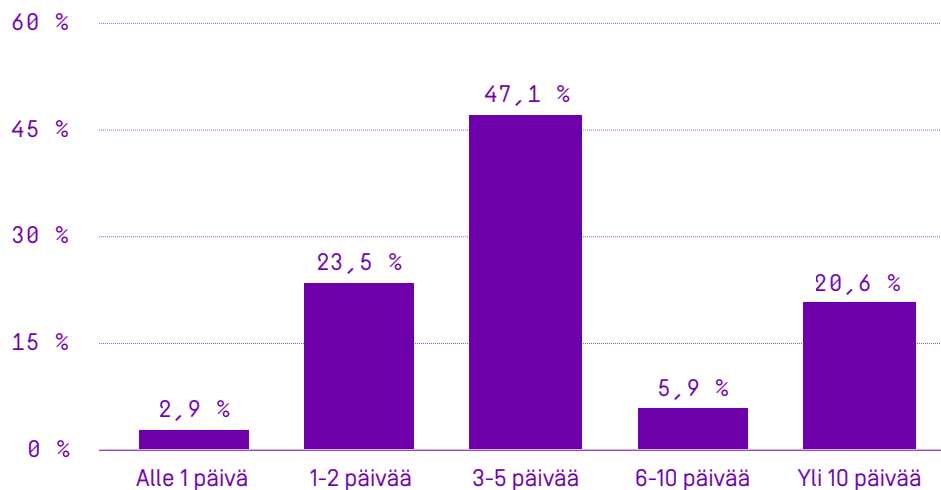
Kyselyyn vastanneiden päätoimisten yrittäjien osallistuminen koulutukseen oli hieman palkansaajia alhaisempaa. Yrittäjistä noin 40 prosenttia kertoi olleensa työhön liittyvässä koulutuksessa viimeisen vuoden aikana. Toisaalta vaikka yrittäjät kustantavat koulutuksensa itse, käyttivät he koulutukseen pääosin useampia päiviä.

Työhön liittyvä koulutus viimeisen vuoden aikana

Vastaajien lkm 84

Koulutuspäivien määrä viimeisen vuoden aikana

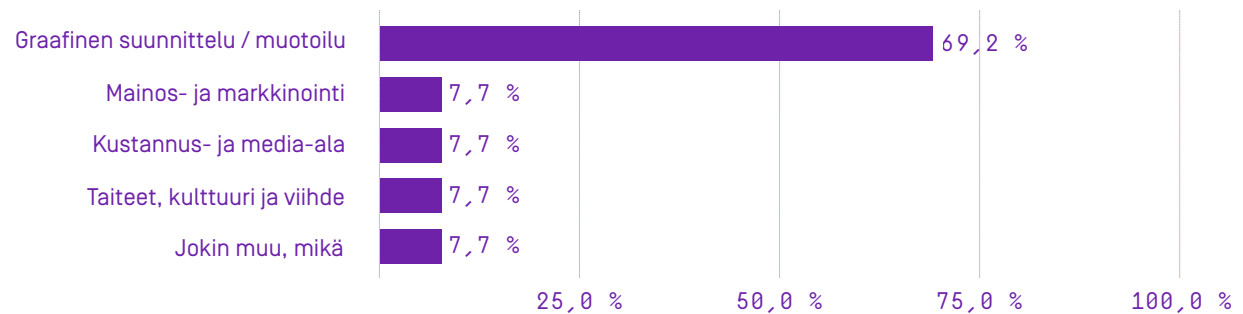
Vastaajien lkm 34

4.3 Freelancerit verokortilla

Grafian kyselyn perusteella freelance-työ verokortilla on jäsenien keskuudessa melko harvinainen työskentelymuoto. Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken noin 6 prosenttia ilmoitti toimivansa päätoimisena freelancerina. Valtaosa heistä, noin 70 prosenttia, työskenteli graafisen suunnittelun tai muotoilun alalla.

Valtaosa (85%) kyselyyn vastanneista freelancereista ei toiminut toissijaisesti osa-aikaisena tai sivutoimisena palkansaajana. Yli puolet freelancereista kertoi toimeksiantojen jääneen alle kymmeneen vuoden 2018 aikana, ja freelance-työhön käytettiin keskimäärin vain noin 23 tuntia viikossa. Lähes 70 prosenttia arvioi toimeksiantojen joko kasvavan tai määrän pysyvän suunnilleen samana kuin edellisenä vuonna, ja noin 60 prosenttia piti jatkoa freelancerina melko tai erittäin varmana.

Minkä alan freelancerina toimit

Vastaajien lkm 13

Yli puolet freelancereista kertoi toimeksiantojen jääneen alle kymmeneen vuoden 2018 aikana.

4.4 Sivutoimiset freelancerit ja yrittäjät

Itsensä työllistäminen on Grafian jäsenten keskuudessa yleistä. Kyselyyn vastanneista palkansaajista 42 prosenttia toimi päätyönsä ohella sivutoimisesti freelancerina ja 15 prosenttia yrittäjänä. Se tarkoittaa 23 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista ja 60 prosenttia palkansaajista.

Sivutoimiset freelancerit tekivät pääosin graafisen suunnittelun ja muotoilun töitä (72%). Toimeksiantojen määrä jäi yli 80 prosentilla vastaajista vuonna 2018 alle kymmeneen, ja freelancetyöhön käytettiin viikossa keskimäärin noin 14 tuntia. Toisaalta neljännes vastanneista kertoi tekevänsä yli 30 tuntia freelance-töitä viikossa.

Sivutoimisten yrittäjien yritysmuodot olivat osakeyhtiö (54%) ja toiminimi (46%), ja lähes 70 prosenttia toimi graafisen suunnittelun tai muotoilun alalla. Yritykset olivat pääosin yhden hengen yrityksiä, ja valtaosa niistä oli perustettu vuoden 2010 jälkeen.

Yli 60 prosenttia toissijaisista yrittäjistä kertoi toimeksiantojen määrän jääneen vuonna 2018 alle kymmeneen, ja yli puolet uskoi toimeksiantojen määrän kasvavan tai pysyvän suurin piirtein samana myös vuonna 2019. Sivutoimiseen yrittäjyyteen vastaajat käyttivät viikoittain keskimäärin noin 4 tuntia.

Noin 70 % sivutoimisista
freelancereista ja
yrittäjistä toimii
graafisen suunnittelun
ja muotoilun alalla.

5. Palkat ja ansiotasot

Grafian kyselyssä selvitettiin jäsenten tulotasoa ja yrittäjien sekä freelancereiden tyytyväisyyttä alan palkkiotasoon. Aikaisempien vuosien tapaan, myös tänä vuonna Grafian palkansaajajäsenet olivat suhteellisen tyytyväisiä ansiotasoonsa. Lisäksi edellisvuosiin verrattuna yrittäjät olivat aiempaa tyytyväisempiä palkkiotasoonsa. Sen sijaan harva verokortilla työskentelevä freelancer piti tulotasoaan riittävänä. Sekä palkansaajat että yrittäjät olivat keskimäärin tyytyväisiä tulotasoonsa kun palkka oli kuukaudessa noin 2500 euroa tai yli.

5.1 Työsuhteisten palkat

Grafian kyselyyn vastanneiden palkansaajien keskimääräinen kuukausiansio oli noin 3760 euroa. Miesten keskiansio oli 4114 euroa ja naisten 3450 euroa kuussa. Tilastokeskuksen mukaan graafisten ja multim mediasuunnittelijoiden keskiansio vuonna 2018 oli 3541 euroa kuukaudessa. Grafian jäsenten arvioitu keskiansio ei poikkea merkittävästi Tilastokeskuksen arviosta.

Yksityisen sektorin kokoaikaisten kuukausipalkkaisten palkansaajien keskiansio oli 3691 euroa, mikä sek in on lähellä Grafian jäsenten keskiansiota. Tilastokeskuksen mukaan miesten mediaaniansio vuonna 2018 oli 3710 euroa ja naisten 2903 euroa. Graafisten ja multim mediasuunnittelijoiden ammattiryhmässä naisten mediaaniansio oli 3150 ja miesten 3529 euroa.¹

¹http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__pal_yskp/statfin_yskp_pxt_114r.px/

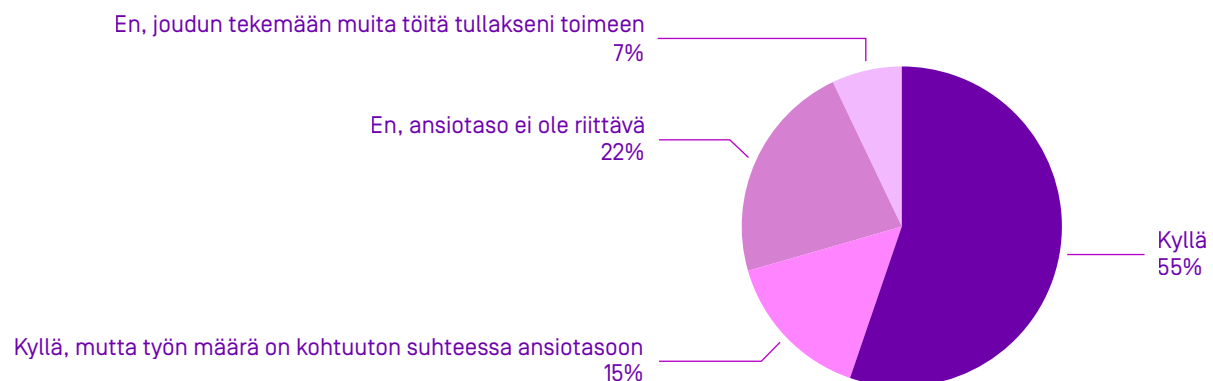
5.1.1 Palkkojen kehittyminen

Kyselyyn vastanneiden työsuhteisten keskiansio oli edellisen kyselyn tasoa. Vuonna 2017 Grafian kyselyyn vastanneiden palkansaajien keskimääräinen kuukausitulo oli 3690 euroa, ja vuonna 2016 keskiansio oli 3800 euroa. Yli puolet (54%) vastaajista kertoi ansioidensa pysyneen suurin piirtein ennallaan. Noin 25 prosenttia ilmoitti kuukausiansionsa nousseen jonkin verran (100–300 euroa) ja noin 18 prosenttia kertoi palkkansa nousseen huomattavasti (yli 300 euroa kuussa). Vain noin 4 prosenttia palkansaajista kertoi ansioidensa laskeneen. Tyypillisin syy ansiotason nousuun oli henkilökohtainen palkankorotus tai siirtyminen uuteen asemaan saman työnantajan palveluksessa. Nämä selittivät yhteensä yli 60 prosenttia muutoksista vastaajien bruttotuloissa. Lisäksi muun muassa työsuhteen vakinaistaminen, työtuntien tai vastuiden lisääntyminen, yleiskorotus ja työpaikan vaihtuminen olivat vaikuttaneet ansiotason nousuun. Tutkimuksen perusteella grafialaisten tulotaso näyttää pikemminkin nousseen kuin laskeneen vuonna 2018.

5.1.2 Tyytyväisyys palkkatasoon

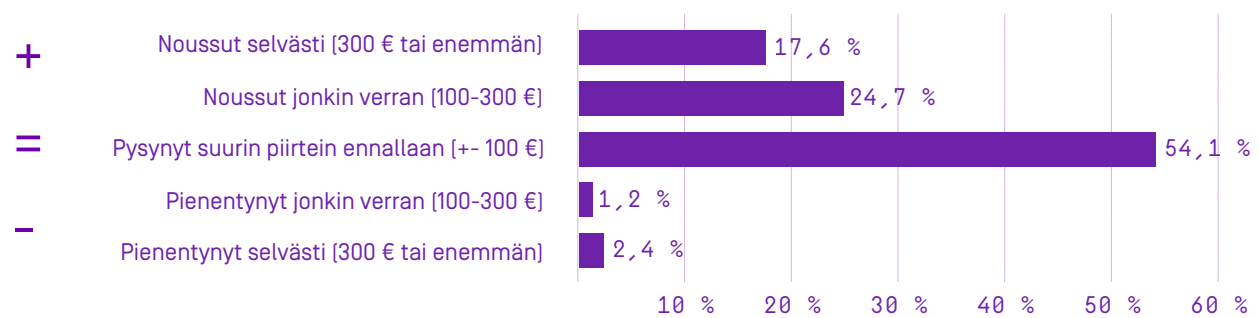
Kuten aikaisempinakin vuosina, myös tänä vuonna Grafian palkansaajajäsenet olivat suhteellisen tyytyväisiä ansiotasoonsa. Noin 55 prosenttia kyselyyn osallistuneista palkansaajista ilmaisi tyytyväisyytensä nykyiseen ansiotasoonsa, mikä on hieman viime vuoden tulosta korkeampi.

Oletko tyytyväinen tämän hetkiseen ansiotasooni palkansaajana?

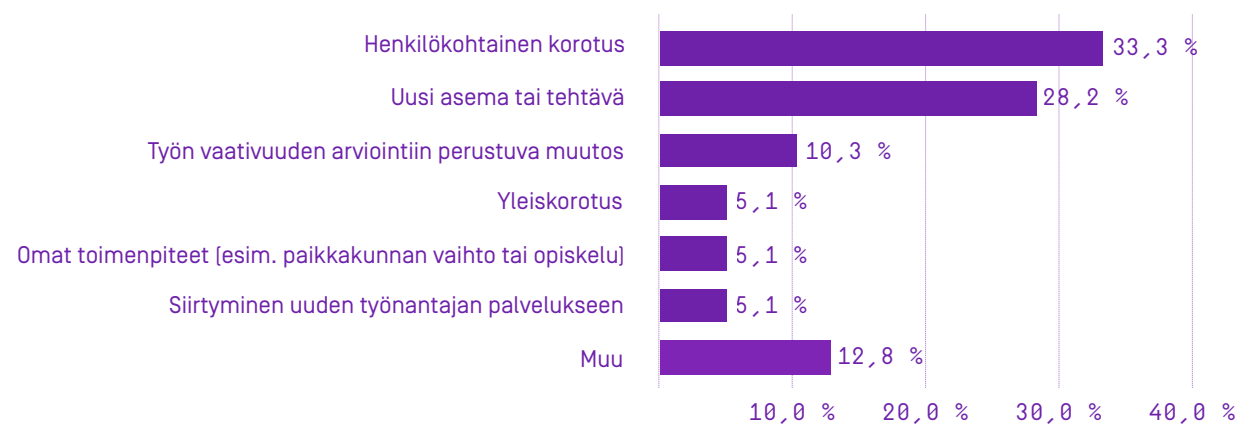
Noin 15 prosenttia ilmoitti olevansa tyytyväisiä palkkaansa, mutta piti työn määrää kohtuuttomana suhteessa ansiotasoonsa. Noin 22 prosenttia piti ansiotasoaan riittämättömänä. Noin 7 prosenttia kertoi joutuvansa tekemään muita töitä tullakseen toimeen, mutta siitä huolimatta lähes 60 prosenttia palkansaajista sai lisätuloja työskentelemällä sivutoimisena freelancerina tai yrittäjänä.

Kuukausiansion kehitys päätoimessa kuluneen vuoden aikana (bruttopalkka €/kk)

Vastaajien lkm 85

Kuukausiansion muutoksen syy

Vastaajien lkm 85

5.2 Yrittäjien ansiotasot

Ero työsuhteisten ja päätoimisten yrittäjien ansiotasossa on Grafian kyselyyn osallistuneiden kesken merkittävä ero. Kun työsuhteisten keskiansio oli vuonna 2018 noin 3760 euroa kuukaudessa, oli yrittäjinä toimivien keskimääräiset ansiot noin 2711 euroa kuukaudessa. Miehet ansaitsivat noin 3570 euroa ja naiset 2237 euroa kuussa.

Kyselyssä ilmeni suurta vaihtelua yrittäjien tulotasossa. Merkittävä osuus yrittäjistä (71%) jäi kuitenkin alle 3500 euron kuukausituloihin, vaikka yli puolet yrittäjistä teki täyttä noin 40 tunnin työviikkoa. Yli puolet (56%) kyselyyn vastanneista päätoimisista yrittäjistä tienasi alle 30 000 euroa vuodessa, mikä tarkoittaa alle 2500 euron kuukausituloja. Se on huomattavasti alhaisempi kuin palkansaajien keskiansiot. Noin 16 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoitti vuosiansiokseen 30 000–39 000 euroa, ja 11 prosenttia 40 000–49 900 euroa.

Viidennes kyselyyn vastanneista yrittäjistä oli palkan lisäksi nostanut osinkoja yrityksestään vuoden 2018 aikana. Osinkojen suuruus vaihteli 500 eurosta noin 30 000 euroon.

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä noin viidennes sai suunnittelupalkkioiden lisäksi muita korvauksia kuten rojalteja, tekijänoikeuskorvauksia, opetuspalkkioita ja apurahoja. Noin kymmenen prosenttia kertoi tekevänsä sivutoimisesti töitä myös palkansaajana.

Yli puolet kyselyyn
vastanneista päätoimisista
yrittäjistä tienasi alle
30 000 euroa vuodessa.

5.2.1 Yrittäjien ja freelancereiden työn tunti-laskutus

Yrittäjiltä ja freelancereilta kysyttiin ansioiden lisäksi rutiinityön ja luovan työn tunti-laskutuksesta. Rutiinityöksi laskettiin esimerkiksi työn valvonta ja koordinointi. Luovan työn laskutusarvo on yleensä ottaen rutiinityötä suurempi. Luovasta työstä laskutettiin keskimäärin 84 euroa tunnilta ja rutiinityöstä 72 euroa tunnilta.

Yrittäjissä suurin yhtenäinen ryhmä (21%) laskutti luovasta työstä keskimäärin 80–89 euroa tunnilta. Seuraavaksi suurin kategoria (17%) laskutti 70–79 euroa tunnilta. Rutiiniluontoisista töistä suurin yhtenäinen ryhmä (19%) laskutti 80–89 euroa tunnilta. Valtaosa vastaajista (61%) laskutti rutiiniluontoisista töistä alle 79 euroa tunnilta.

Yrittäjien ja freelancereiden keskimääräinen tunti-laskutus

2015	2016	2018
Luova työ	Luova työ	Luova työ
78 €/h	81 €/h	84 €/h
Rutiiniluontoiset työt, esim. koordinointi ja valvonta	Rutiiniluontoiset työt, esim. koordinointi ja valvonta	Rutiiniluontoiset työt, esim. koordinointi ja valvonta
67 €/h	69 €/h	72 €/h

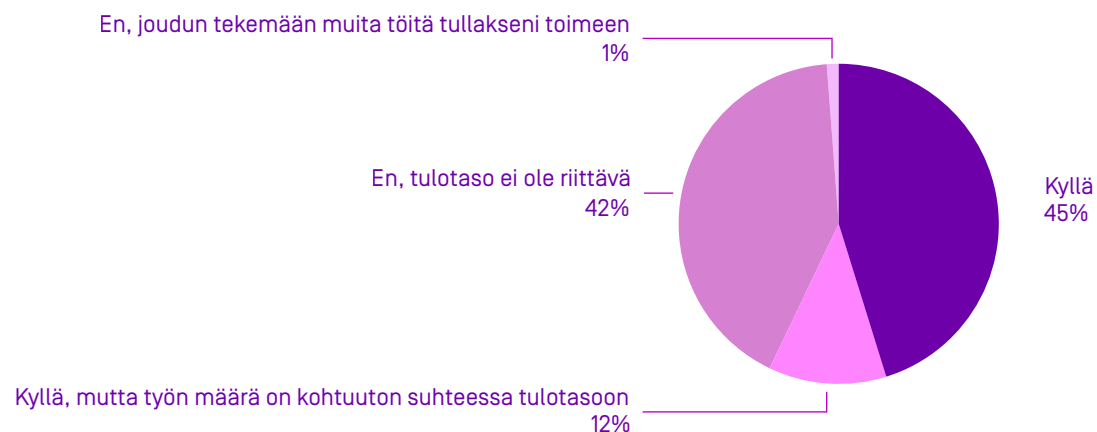
5.2.2 Yrittäjien ja freelancereiden tyytyväisyys ansiotasoon

Uusimmassa kyselyssä yrittäjien tyytyväisyys palkkiotasoon oli kasvanut selvästi edellisvuosien kyselyihin verrattuna. Nykyiseen tulotasoon yksiselitteisesti tyytyväisiä oli noin 45 prosenttia vastaajista, kun viime vuoden kyselyssä tyytyväisiä oli noin 35 prosenttia yrittäjistä ja edellisvuonna tyytyväisiä oli vain 26 prosenttia. Noin 12 prosenttia vastaajista oli tyytyväisiä tulotasoonsa, mutta piti työmäärää kohtuuttomana suhteessa palkkiotasoon.

Noin 42 prosenttia yrittäjistä koki, ettei tulotaso ole riittävä. Kuitenkin vain hieman yli prosentti vastaajista kertoi joutuvansa tekemään muita töitä tullakseen toimeen.

Ensisijaisista freelancereista lähes 77 prosenttia piti tulotasoaan riittämättömänä, ja noin 8 prosenttia kertoi tekevänsä muita töitä tullakseen toimeen. Yksikään ensisijaisista freelancereista ei ollut yksiselitteisesti tyytyväinen palkkatasoonsa.

Oletko tyytyväinen tämän hetkiseen ansiotasosi yrittäjänä?

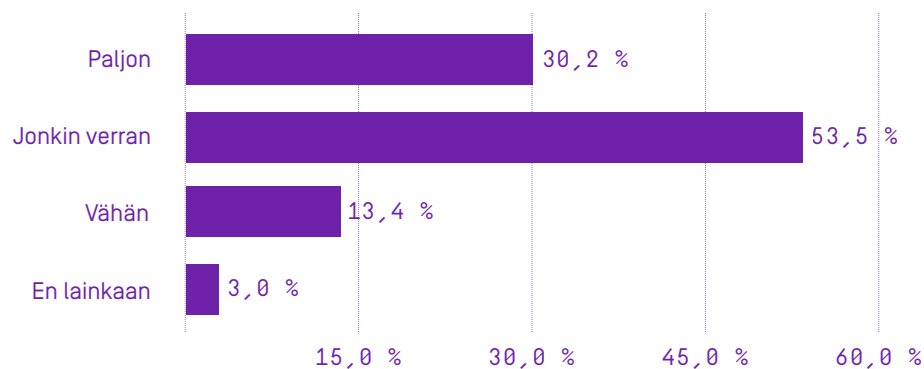

6. Sopimusneuvottelut ja työelämän ongelmakohtat

Kyselyssä selvitettiin myös, millaisina Grafian jäsenet kokevat solmimansa työ- ja toimeksiantosopimukset. Grafian oman hinnoittelu- ja sopimusohjeistuksen lähtökohtana on, että suunnittelijalla ja kuvittajalla on tekijänoikeus luovan työnsä tulokseen, johon toimeksiantaja ostaa sovitun käyttöoikeuden.

Valtaosa kyselyyn vastanneista koki voivansa vaikuttaa sopimusten sisältöön. Noin 30 prosenttia katsoi voivansa vaikuttaa sopimukseen merkittävästi ja noin 54 prosenttia vastaajista koki voivansa vaikuttaa sopimusten sisältöön jonkin verran. Vain noin 3 prosenttia vastaajista koki olevansa täysin vailla vaikutusmahdollisuuksia sopimusneuvotteluissa.

Kuinka paljon koet voivasi vaikuttaa tekemiesi työ- ja / tai toimeksiantosopimusten sisältöön?

Tutkimuksessa esiin tulleita ongelmia suunnittelutyön myymisessä

Yhteistyö työn tilaajien ja työnantajan kanssa on sujunut valtaosalla vastaajista ongelmitta. Lähes 60 prosenttia vastaajista ei ollut kokenut ongelmia sopimusneuvotteluissa asiakkaiden tai työnantajien kanssa. Noin 43 prosenttia oli kokenut ongelmia toisinaan ja noin 7 prosenttia oli kohdannut ongelmia toistuvasti.

Kyselyn mukaan valtaosa toimeksianto- ja työsopimukseen liittyvistä ongelmista koski palkkioita. Hinnoista tinkiminen ja tilaajan puutteellinen käsitys suunnittelutyön arvosta toistuivat eniten vastauksissa.

7. Tulevaisuudennäkymät ja kansainvälistyminen

Edellisten vuosien tapaan uusimmassakin Grafian kyselyssä kartoitettiin jäsenten ajatuksia alan tulevaisuudennäkymistä. Alkuvuodesta 2019 kyselyyn vastanneet jäsenet suhtautuivat pääosin luottavaisin mielin tulevaan. Tosin kun vielä viime vuoden kyselyssä noin 34 prosenttia uskoi alan työtilanteen paranevan, niin tänä vuonna kasvuun suhtauduttiin varauksellisemmin. Uusimmassa kyselyssä noin 19 prosenttia uskoi työtilanteen paranevan, mutta sen sijaan yli 60 prosenttia uskoi työmahdollisuuksien pysyvän ennallaan. Viimeisimmässä kyselyssä selvitettiin myös jäsenten näkemyksiä kansainvälistymisestä oman uransa ja alan tulevaisuuden kannalta. Yli puolelle vastaajista kansainvälistyminen oli kyselyn tekohetkellä ajankohtaista.

7.1 Alan työllisyysnäkymät

Grafian kyselyn perusteella jäsenten tulevaisuus näyttää suhteellisen valoisalta. Valtaosa kaikista vastaajista uskoi työtilanteen kotimaassa pysyvän joko ennallaan [61%] tai paranevan [19%]. Lisäksi hieman yli 70 prosenttia vastaajista uskoi työmahdollisuuksien tai asiakkaiden hankkimisen ulkomailta paranevan [39%] tai pysyvän samana [32%].

Palkansaajista noin 85 prosenttia kertoi olevansa työsuhteensa jatkumisesta varma tai melko varma. Myös päätoimisten yrittäjien luottamus yritystoiminnan jatkuvuuteen lähitulevaisuudessa oli optimistinen. Noin 79 prosenttia piti toiminnan jatkumista erittäin tai melko varmana.

Syksyn 2017 kyselyyn verrattuna luottamus työsuhteen tai yritystoiminnan jatkuvuuteen oli tosin laskenut hieman. Edellisessä kyselyssä lähes 90 prosenttia palkansaajista kertoi olevansa varma tai melko varma työsuhteensa jatkuvuudesta. Yrittäjistä taas noin 82 prosenttia piti toiminnan jatkumista erittäin tai melko varmana.

Vaikka viime vuoteen verrattuna pientä notkahdusta onkin havaittavissa, on vuosien 2015 ja 2016 kyselyihin verrattuna tilanne kuitenkin parempi. Työpaikkansa jatkuvuudesta vuonna 2015 varmoja tai melko varmoja oli 78 prosenttia palkansaajista, ja vuonna 2015 vain noin 60 prosenttia. Yrittäjistä 70 prosenttia piti jatkuvuutta todennäköisenä vuonna 2016, ja vuonna 2015 vastaava luku oli noin 74 prosenttia.

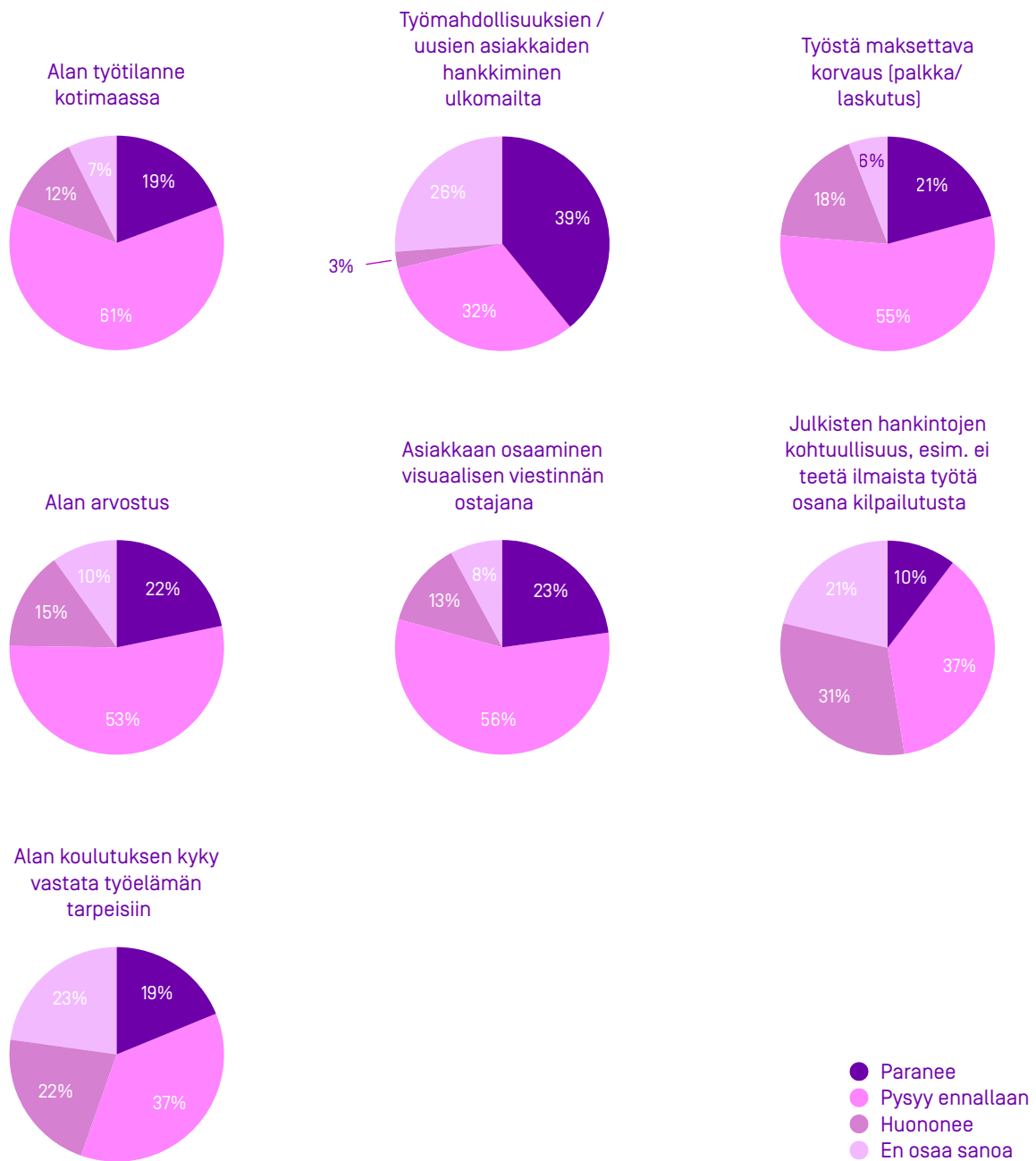
7.2. Ajatuksia tulevasta: alan arvostus, palkkakehitys ja koulutuksen ajantasaisuus

Yhtenä palkkakehitystä ja alan arvostuksen nousua jarruttavana tekijänä on pidetty sitä, ettei visuaalisen viestinnän suunnittelijan työtä ymmärretä riittävästi. Tulevaisuus näyttää kyselyn mukaan kuitenkin jonkin verran paremmalta, sillä noin 22 prosenttia kyselyyn vastanneista uskoi arvostuksen kasvavan tulevaisuudessa, ja valtaosa, noin 54 prosenttia, arvioi alan arvostuksen pysyvän ennallaan. Vastaajista noin 15 prosenttia uskoi arvostuksen alaa kohtaan huononevan, ja lopuilla 10 prosentilla ei ollut mielipidettä asiasta.

Lisäksi Grafian kyselyyn osallistuneista jäsenistä ylivoimainen enemmistö uskoi työstä maksettavan korvauksen joko paranevan [21%] tai pysyvän ennallaan [55%]. Kuitenkin noin 18 prosenttia vastanneista uskoi palkkioiden huononevan nykyisestä. Noin 6 prosenttia ei osannut ottaa kysymykseen kantaa.

Kyselyssä kartoitettiin myös grafialaisten näkemyksiä lähitulevaisuudesta. Enemmistö grafialaisista uskoi asiakkaiden osaamisen visuaalisen viestinnän ostajina joko paranevan [23%] tai pysyvän ennallaan [56%].

Miten arvioit näiden asioiden kehittyvän?

Julkisten hankintojen kohdalla tilanne ei ollut yhtä optimistinen. Harva vastaajista esimerkiksi uskoi ilmaisen työn teettämisen vähenevän osana kilpailutuksia. Kyselyyn vastanneista hieman yli 30 prosenttia uskoi tilanteen huononevan nykyisestä, ja noin 37 prosenttia uskoi tilanteen pysyvän ennallaan. Vain noin 10 prosenttia uskoi tilanteen paranevan.

Visuaalisen viestinnän alalla työelämän vaatimukset elävät jatkuvaa muutosta. Suunnittelijan tulee olla jatkuvasti uutta omaksuva moniosaaja tai tietyn alan erityisasiantuntija. Grafian jäseniltä kysyttiin arvioita siitä, pystyykö alan koulutus tarjoamaan tarvittavat eväät työmarkkinoille. Kyselyyn vastanneista noin 19 prosenttia uskoi koulutuksen pystyvän vastaamaan työelämän tarpeisiin tulevaisuudessa paremmin kuin tällä hetkellä, ja noin 37 prosenttia uskoi tilanteen pysyvän ennallaan. Noin 22 prosenttia piti todennäköisenä, että alan koulutuksen kyky vastata työelämän vaatimuksiin huononee jatkossa.

Selvää on, että koulutuksen on vaikea pysytellä työelämän kintereillä. Laajentuneet työnkuvat sekä jatkuvasti kasvava ja muuttuva teknologian kirjo asettavat uusia haasteita koulutukselle ja työelämälle. Jatkuvan oppimisen merkitys tulee varmasti korostumaan tulevaisuudessa.

Suunnittelijan tulee
olla jatkuvasti uutta
omaksuva moniosaaja
tai tietyn alan
erityisasiantuntija.

7.3 Kansainvälistyminen

Grafian kyselyssä kartoitettiin tällä kertaa myös jäsenten ajatuksia kansainvälistymisestä ja tuen tarvetta siihen. Suurelle osalle vastaajista kysymys oli ajankohtainen, sillä reilusti yli puolet kaipasi tukea kansainvälistymiseen. Yli kolmannes vastaajista nosti tärkeimmäksi tuen kohteeksi kontaktien luomisen. Lähes neljännes toivoi saavansa enemmän tietoa eri rahoituskanavista ja / tai rahoitusta kansainvälistymiseen. Grafialta toivottiin myös kansainvälistä viestintää ja markkinointia. Lisäksi tukea kaivattiin markkinointi- ja PR-sparrauksen muodossa.

Avoimissa vastauksissa nousi esiin muun muassa tuen tarve kansainvälisiin laskutus- ja verotusasioihin. Sopimus- ja tekijänoikeusneuvotteluja helpottamaan ehdotettiin lakimiesneuvontaa sekä erilaisia koulutustilaisuuksia kansainvälisistä sopimuksista ja kansainvälisestä myynnistä.

Tämänkertaisessa kyselyssä esitettiin ajatus muotoilun alan tiedotuskeskuksen perustamisesta Suomeen. Valtaosa grafialaisista piti ajatusta hyvänä erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta. Tiedotuskeskus nähtiin mahdollisuutena kasvattaa suomalaisen muotoilun tunnettuutta ja parantaa kansainvälisille markkinoille suuntaavien suomalaisten tekijöiden mahdollisuuksia menestyä.

Tiedotuskeskus nähtiin myös mahdollisena tasa-arvoistavana tekijänä erityisesti pienyrittäjien kannalta, joita myös valtaosa Grafian yrittäjäjäsenistä on. Parhaassa tapauksessa tiedotuskeskus voisi antaa ulkomaille haluaville yrityksille tukea muun muassa byrokratian hoitamiseen sekä erilaisten markkinointi- ja rahoituskanavien selvittämiseen. Nämä prosessit saattavat olla yksinyrittävälle usein turhan työläitä hoidettavaksi.

Tiedotuskeskuksen muiksi tehtäviksi ehdotettiin muun muassa tutkimustyötä, kansainvälisten suhteiden kehittämistä ja ylläpitoa, rahoitusta sekä suomalaisten yrittäjien ja tekijöiden promotointia ulkomailla.

Reilusti yli puolet
kaipasi tukea
kansainvälistymiseen.

Grafia ry on visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestö, jonka tarkoituksena on edistää alan tietämystä ja tuntemusta sekä valvoa jäsentensä ammatillisia, oikeudellisia ja taloudellisia etuja. Järjestö on perustettu vuonna 1933. Grafian jäsenet ovat viestintä- ja muotoilualan ammattilaisia. Järjestöön kuuluu noin 1200 jäsentä.